

ΚΥΘΗΡΑΪΚΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ*

α'

— Γειά σας,
μ' αὐτὰ ποῦ ἔχετε μπροστά σας.

— Χαίρετε,
μ' αὐτὸ ποῦ σᾶς κρέμεται.

—Κάνει νὰ φέρω τὸ μαλλιαρό μου στὸ κουρεμένο σας;

—Μπράβο! Δύο-τρεῖς μέρες εἶναι ποῦ τό ἔχομε κουρεμένο.

Μία φορά πέρασε ἓνας ἀξιωματικὸς μὲ τ' ἄλογό του πὸ ἓνα χωράφι ποῦ θερίζανε. Χαιρετᾷ τς ἀνθρώπους ποῦ βλέπει. Λέει: «Γειά σας, μ' αὐτὰ ποῦ ἔχετε μπροστά σας», μεθὲς τὰ στάχυα. Αὐτοὶ τοῦ ἀπαντοῦνε: «Χαίρετε, μ' αὐτὸ ποῦ σᾶς κρέμεται», μεθὲς τὸ σπαθί. Λέει κείνος: «Μπορῶ, λέει, νὰ φέρω τὸ μαλλιαρό μου, τ' ἄλογό μου δηλαδή, στὸ κουρεμένο σας;» στὸ θερισμένο μέρος μεθὲς. Λέει: «Μπράβο! Δύο-τρεῖς μέρες εἶναι ποῦ τό ἔχομε κουρεμένο», μεθὲς θερισμένο.

β'

Ἀδερφε πό 'ναν πατέρα
καὶ υἱὲ τῆς γυναικός μου,
σῦρε πές το τοῦ πατρός σου,
ὅτι ἦρθεν ὁ υἱός του,
ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός του.

Μία φορά ἦτανε ἓνας, ποῦ ἔφυγε πὸ τὸν τόπο του καὶ πῆγε ταξίδι. Ἐμείνε στα ξένα χρόνια πολλὰ καὶ μέσα σ' αὐτὰ τὰ χρόνια ὁ πατέρας του παντρεύτηκε καὶ πῆρε τὴ γυναῖκα του, μεθὲς τὴ νύφη του, τὴ γυναῖκα τοῦ γιοῦ του, κ' ἔκαμε κι ἀπὸ δαύτηνε ἓνα γιό. Ὑστερα πὸ πολλὰ χρόνια γύρισε στὸν τόπο του αὐτὸς καὶ ἅμα ἔφταξε εἶδε τὸ γιό, ποῦ εἶχε καμωμένο ὁ πατέρας του ἀπὸ τὴ γυναῖκά του καὶ τοῦ ἔπε: «Ἀδερφε πό 'ναν πατέρα», γιατί βέβαια ἓνας πατέρας τσοῖ ἔχε γεννήσει καὶ τσοῖ δύο, «καὶ υἱὲ τῆς γυναικός μου», γιατί πάλι ἦτανε καὶ τσῆ γυναῖκας του γιός, «σῦρε πές το τοῦ πατρός σου ὅτι ἦρθεν ὁ υἱός του, ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός του», ὅτι ἦρθα μεθὲς ἐγώ, ποῦ εἶμαι καὶ γιός του καὶ ἀνδρας τῆς γυναικός του.

Παραλλαγή ἐν ΚΠ. 1874, τ. Η', σ. 517,43.

* Ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Σπυρ. Ἐμ. Στάθης εἰς περ. Λαογραφία 2 (1910 - 11), σ. 360 - 370.

Υ'

Τί 'σαι σὺ καὶ τί 'μαι γώ;
 Τί 'ν' αὐτὰ καὶ ποῦ τὰ πᾶς;
 Κάτσ' αὐτοῦ καὶ μὴ μιλᾷς.

Μία φορά ἦταν ἓνας π' ἀγαποῦσε τρεῖς γυναῖκες. Μίαν ἀρχοντοπούλλα, πὸ γενιὰ πολὺ μεγαλύτερη πὸ τὴ δική του, μία πολὺ πλούσια καὶ μία πολὺν ὁμορφη. Ἦθελε νὰ παντρευτῇ, μὰ δὲν ἔξερε ποίανε πὸ τσί τρεῖς νὰ διαλέξῃ. Πῆγε λοιπὸν νὰ βρῇ τὸ σοφὸ Σολομῶντα νὰ πάρῃ τὴ γνώμη του. Φτάνει στὸ σπίτι τοῦ Σολομῶντα, βρέσκει τὸν πατέρα του τὸ Δαυῖδ, τότε χαιρετᾷ καὶ τοῦ λέει: «Ὁ γιὸς σας, ὁ σοφὸς Σολομῶντας εἶν' ἀπάνω; — Ἀπάνω εἶναι», τοῦ λέει ὁ Δαυῖδ.

Ἀνεβαίνει λοιπὸν τὴ σκάλα, μπαίνει στὴν κάμερα μέσα καὶ βλέπει τὸ Σολομῶντα νὰ παίξῃ μ' ἓνα μῆλο. Ἐρριχνε κ' ἔπιανε τὸ μῆλο στὸν τοῖχο. Τοῦ λέει τί τότε θέλει, μὰ ὁ σοφὸς Σολομῶντας μιλιὰ δὲν τοῦ 'βγαλε, παρὰ ὅλο ἔπαιζε τὸ μῆλο στὸν τοῖχο κ' ἔλεγε μοναχὸς του: «Τί 'σαι σὺ καὶ τί 'μαι γώ; Τί 'ν' αὐτὰ καὶ ποῦ τὰ πᾶς; Κάτσ' αὐτοῦ καὶ μὴ μιλᾷς». Αὐτὸς τίποτα π' αὐτὰ δὲν καταλάβαινε παρὰ ὅλο περίμενε νὰ δῇ τί θὰν τοῦ πῇ ὁ σοφὸς Σολομῶντας. Περίμενε, περίμενε τόσην ὥρα, ἴσα μὲ ποῦ βαρέθη στὰ τελευταῖα καὶ σηκώθη κ' ἔφυγε. Στὴ σκάλα τότε βλέπει ὁ Δαυῖδ καὶ τοῦ λέει: «Ἐ! εἴντα σοῦ 'πε; Δὲ ποῦ τὸ 'λεγε, λέει, πῶς ὁ γιὸς σου δὲν εἶναι σοφὸς παρὰ λελὸς; — Γιατί, τοῦ λέει. — Γιατί, λέει, δὲ μ' ἀποκρινότανε σ' ὅ,τι τότε ρωτοῦσα. — Καλά, λέει, καὶ τί τότε ρωτοῦσες; — Αὐτὸ κι αὐτό, λέει. — Καὶ καλά, λέει, δὲ σοῦ 'πε τίποτα, δὲν ἔκαμε τίποτα; — Ὅχι, λέει, παρὰ ἔπαιζε ἓνα μῆλο στὸν τοῖχο κι ἔλεγε μοναχὸς του: Τί 'σαι σὺ καὶ τί 'μαι γώ; Τί 'ν' αὐτὰ καὶ ποῦ τὰ πᾶς; Κάτσ' αὐτοῦ καὶ μὴ μιλᾷς. — Καϊμένε, λέει, κρῖμα σὲ σένα. Δὲν κατάλαβες; Αὐτὰ ποῦ 'λεγε μοναχὸς του, αὐτά, λέει, ἦτανε ἡ ἀπόκρισή του. Νά, λέει, σοῦ 'πε: Τί 'σαι σὺ καὶ τί 'μαι γώ. Ἄνε πάρῃς δηλαδὴ τὴν ἀρχοντοπούλλα, δὲ θὰ μπορῇς οὔτε νὰ μιλήσῃς, οὔτε τίποτα θὰ κοτᾷς νὰ κάμῃς, γιατί κάθε στιγμή καὶ ὥρα θὰ σοῦ λήῃ: Τί 'σαι σὺ καὶ τί 'μαι γώ; Ἐσύ, μαθές, εἶσαι ἓνας πρόστιχος, ἀπὸ τιποτένια φαμίλια κ' ἐγὼ εἶμαι ἀρχοντοπούλλα, ἀπὸ μεγάλο σοί. Ἄνε πάρῃς τὴν πλούσια πάλι, δὲ θὰ κοτᾷς τίποτα νὰ κάμῃς, οὔτε ποτές μονόλεφτο πὸ τὰ λεφτά τση νὰ πάρῃς, γιατί ὅλο θὰ σὲ τρώῃ καὶ θὰ σοῦ λήῃ: Τί 'ν' αὐτὰ καὶ ποῦ τὰ πᾶς; Αὐτά, μαθές, ποῦ παίρνεις δὲν τὰ ὀρίζεις, γιατί εἶναι δικά μου, ποῦ ἐγὼ 'μαι πλουσία καὶ σὺ εἶσαι φτωχὸς χωρὶς ὀβολο. Ἄνε πάρῃς πάλι τὴν ὁμορφη, πάλι δὲ θὰ κοτᾷς τίποτα νὰ κάμῃς, οὔτε τσιμουδιὰ ποτές σου νὰ βγάλῃς, γιατί θὰ σοῦ λήῃ: Κάτσ' αὐτοῦ καὶ μὴ μιλᾷς. Κάτσε, μαθές, στ' αὐγά σου, γιατί δὲν ἀξίζεις ἐσὺ γιὰ μένα καὶ μὴ μιλᾷς, γιατί ἐγὼ 'μαι ὁμορφη καὶ ὅ,τι θέλω ὀρίζω νὰ κάμω».

Δ'

Ἐπὶ ἀγεννήτου, ὦ βασιλεῦ, κάθεσαι

καὶ ἐπὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καθέζεσαι·
ἢ λῦσε μου τὸν λόγον
ἢ δός μου τὸ υἱόν μου,
τὸν ἄντρα τῆς μητρός μου·
καὶ ἂν μοῦ τὸν δώσης πατήρ μου,
ἂν δὲν μοῦ τὸν δώσης υἱός μου.

ἦ:

Ἐπὶ τοὺς ἀγεννήτους πόδας κάθεσαι, βασιλεῦ,
καὶ ἐπὶ τὸ δέρμα τῆς μητρὸς αὐτοῦ καθέζεσαι κτλ.

ἦ:

Ἐπὶ ἀγεννήτορος ὁ βασιλεὺς κάθεται,
καὶ ἐπάνω ἐπὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καθεύδεται,
ἢ διέλυσον τὸ ρῆμα, ἢ δός μου τὸν υἱόν μου κτλ.

Μιὰ φορὰ ἦτανε ἓνας ποῦ ἔχε καμὶ κάποιο μεγάλο κακό. Τόνη πιάσανε, τότε δικάσανε καὶ τότε βάσανε φυλακὴ ν' ἀποθάνῃ πρὸ τὴν πείνα. Ὅποιος πῆ-
γαινε νὰν τότε δῆ τότε ψηλαφούσανε καλά-καλά γιὰ νὰ δοῦνε μὴν ἔχῃ τίσινα
καὶ τοῦ δώσῃ νὰ φάῃ. Αὐτὸς δὲ αὖτε εἶχε μίαν κόρη παντρεμένη, ποῦ ἔχε γεννή-
σει κείνους τρεῖς μᾶρες. Πῆγαινε λοιπὸν ἡ κόρη τοῦ αὐτοῦ, τὸν εὗρισκε, ἐβγαί-
ζε τὸ βυζὶ τῆς καὶ τότε ταῖζε. Αὐτὸς ἀντὶς ν' ἀδυνατίζῃ ἐπάχαινε, κι ὅλοι δὲν ξέ-
ρανε τί νὰ ποῦνε, ποῦ τότε βλέπανε τὰ νὰ παχαίνει ἀντὶς ν' ἀδυνατίζῃ. Κατα-
λάβανε πῶς κάποια γελατζία θὰ γίνεταί καὶ γιὰ ν' ἀνακαλύψουνε δὲν ἀφήνανε
κανένα μοναχὸ νὰ πᾶ νὰν τότε βρῇ, παρὰ πηγαίνανε κι αὐτοὶ μαζί του. Ἐτσι
δὲ μπορούσε πλέα αὐτὴ, ποῦ τὸ ἴδιο κάνανε καὶ σὲ δαύτηνε, νὰν τότε ταῖσῃ
καὶ σὰν εἶδε κι ἀπόειδε πῶς ὁ πατέρας τῆς θ' ἀποθάνῃ, μίαν μέρα κεῖ ποῦ περ-
νοῦσε ὁ βασιλεὺς καβελλάρης, πάει, πιάνει τὰ χαλινάρια τ' ἀλόγου του, τότε
σταματᾷ καὶ τοῦ λέει:

Ἐπὶ ἀγεννήτου, ὦ βασιλεῦ, κάθεσαι,
καὶ ἐπὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ καθέζεσαι·
ἢ λῦσε μου τὸν λόγον
ἢ δός μου τὸν υἱόν μου,
τὸν ἄντρα τῆς μητρός μου·
καὶ ἂν μοῦ τὸν δώσης πατήρ μου,
ἂν δὲν μοῦ τὸν δώσης υἱός μου.

Ὁ βασιλεὺς σκέφτηκε καλά, μὰ δὲ μπόρεσε νὰ λύσῃ τὸ αἶνιγμα. Τσ' εἶπε
λοιπὸν νὰν τοῦ τὸ ξηγήσῃ καὶ θὰν τῇ δώσῃ πίσω τὸν πατέρα τῆς. Τότες αὐ-
τὴ τοῦ λέει:

«Τ' ἄλογο αὐτὸ ποῦ κάθεσαι, πολυχρονεμένε βασιλεῦ, δὲν ἐγεννήθηκε,
γιατὶ ἡ φοράδα ποῦ τὸ ἦτανε ἀγγαστρωμένη, τὴν τελευταία ὥρα ψόφησε καὶ

τῇ σκίσανε τὴν κοιλία καὶ βγάλανε ζωντανὸ τ' ἄλογο ποῦ κάθεται. Κάθεται λοιπὸν ἐπὶ ἀγεννήτου, ὃ βασιλεῦ, γιατίι εἶπαμε πῶς δὲν ἐγεννήθηκε τ' ἄλογο. Τώρα καὶ ἐπὶ τῇ μητρί αὐτοῦ καθέζεσαι: Τὸ γδερμάτι τῇ φοράδας τὸ κάμανε τότες σέλλα, κι ἀπάνω σ' αὐτῇνε τῇ σέλλα κάθεται. Ἡ λῦσε μου τὸν λόγον, ἡ δὸς μου τὸν υἱόν μου, τὸν ἄντρα τῆς μητρός μου: Ἐγώ, λέει, πάω κάθε μέρα καὶ δίνω τὸ γάλα μου στὸν πατέρα μου. Εἶναι μαθὲς γιὸς μου κ' εἶναι πάλι καὶ ἄντρας τῇ μάννας μου, γιατίι εἶναι πατέρας μου. Κι ἄνε μοῦ τότε δώσης δὲ θὰν τότε ξαναβυζάξω κ' ἔτσι θά 'ναι πατέρας μου, ἃ δὲ μοῦ τότε δώσης θὰν τότε βυζαίνω κ' ἔτσι θά 'ναι γιὸς μου».

Ὁ βασιλέας θάμαξε τὴν ἐξυπνάδα τῇ, τῇ χάρισε τὸν πατέρα τῇ καὶ περάσανε καλὰ καὶ μεῖς ἐδῶ καλύτερα.

Παραλλαγή πελοποννησιακὴ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τὰ «αἰνίγματα» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου ἐν ΝΑ. σ. 40 - 44.

ε'

Πῶς μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος μὲ μία σφάντζικα νὰ πλερώνῃ παλαιὸν χρέος, νὰ τοκίζῃ χρήματα καὶ νὰ τρέφῃ ὀχτῶ ἀνθρώπους;

Μία φορὰ ἦτανε ἓνας βασιλέας, ποῦ γύριζε κάθε βράδυ τεφτίλι, κ' ἐβλεπε πῶς περνᾷ ὁ κόσμος στὴν πολιτεία του. Ἐνα βράδυ κεῖ ποῦ γύριζε, ἀκούει πρὸς πό μίαν πόρτα ἓνα λωράκι νὰ παίξῃ καὶ ὁὸς τοῦ τραγουδῇ καὶ χορὸ. Ἀνοίγει τὴν πόρτα καὶ μπαίνει μέσα: «Ὡρα καλὴ, τοῦσε λέει. —Καλῶς τονε, τοῦ λένε, κάτσε». Τοῦ δίνουνε μεζὲ καὶ τὴ μπουρίκια νὰ πιῇ κρασί. Ἐκεῖνος σιχαινότανε, μὰ εἶντα νὰ κάμη; Καὶ τὸ μεζὲ ἔφαγε καὶ κρασί πὸ τὴ μπουρίκια ἤπιε κ' εὐκλήθηκε. Ὑστερα ἄρχισε ὁλο νὰ ρωτᾷ κείνον ποῦ 'παιζε τὴ λύρα τί δουλειὰ κάνει, πῶς τὰ περνᾷ, ἄνε κερδιζῇ πολλὰ καὶ τὰ τέτοια. «Ἀφέντη μου, τοῦ λέει τότες αὐτός, ἐγὼ εἶμαι κοφινᾶς, καὶ δόξα νὰ 'χῃ ὁ Θεὸς τὰ κουτσοπερνῶ. Βγάζω μία σφάντζικα τὴν ἡμέρα καὶ μὲ δαύτηνε καταφέρνω νὰ πλερώνω παλαιὸ χρέος, νὰ τοκίζω χρήματα καὶ νὰ τρέφω ὀχτῶ νοματέους».

Ὁ βασιλέας τὰ σάστισε τότες καὶ δὲν μπορούσε νὰ τοῦ χωρέσῃ στὸ κεφάλι πῶς αὐτός ὁ κοφινᾶς μπορούσε μοναχὰ μὲ μία σφάντζικα —ἐνενήντα μαθὲς λεφτά, γιατίι τόσο περνοῦσε τότες ἡ σφάντζικα —νὰ κἀνῃ τόσα πράματα. Τοῦ λέει λοιπόν: «Δὲ μοῦ λές, λέει, πῶς τὰ καταφέρνεις; Εἶναι, λέει, πολὺ τὸ χρέος σου, τοκίζεις στ' ἀλήθεια χρήματα;»

Τότες ὁ κοφινᾶς χαμογέλασε, γιατίι κατάλαβε πῶς δὲν ἐννοίωσε τίποτα ὁ βασιλέας, καὶ τότε παίρνει πὸ τὸ χέρι καὶ τότε πηγαίνει σὲ μίαν ἄλλη κάμερα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ δείχνει ἓνα γέρο καὶ μιά γραῖα, ποῦ κοιμώντουσαν πάνω σ' ἓνα κρεβάτι. «Νά, λέει, ποῖο εἶναι τὸ παλαιὸ χρέος ποῦ πλερώνω. Εἶναι ὁ πατέρας μου κ' ἡ μάννα μου, ποῦ μ' ἀναθρέψανε καὶ μὲ μεγαλώσανε καὶ τώρα πλερώνω αὐτὸ τὸ παλαιὸ χρέος· ξεπλερώνω μαθὲς τώρα στὰ γεράματά τους ὅ,τι αὐτοὶ στὰ νιάτα τους γιὰ μένανε κάμανε». Ὑστερα τότε βγάζει στὴν κάμερα ποῦ καθόντουσε πρωτύτερα, τοῦ δείχνει τέσσερα παιδία, ποῦ γλεντούσανε

καὶ τοῦ λέει: «Νά, λέει, καὶ τὰ χρήματα ποῦ τοκίζω. Ἐτοῦτα, λέει, εἶναι παιδία μου καὶ τρέφοντάς τα τώρα τοκίζω χρήματα, γιατί καὶ αὐτὰ ἅμα ἐγὼ γεράσω θὰ μοῦ ξεπλερώσουνε ὅ,τι γιὰ δαῦτα ἔκαμα καὶ θὰ μὲ γνιοιάζονται. Τρέφω, λέει, ἀκόμα, καὶ ὀχτὼ ἀνθρώπους: Δύο μαθὲς ἐγὼ κ' ἡ γυναῖκά μου καὶ τέσσερα τὰ παιδία μου γίνονται ἕξε καὶ δύο ὁ πατέρας μου κ' ἡ μάννα μου γίνονται ὀχτὼ».

Τότες ὁ βασιλέας τότε παίρνει κι αὐτὸς ἀπὸ τὸ χέρι, τότε πηγαίνει σ' ἓνα καντοῦνι καὶ χωρὶς νὰν τότε δὴ κανέναν ξεκομπώνει τὸ ροῦχο του καὶ τοῦ δείχνει τὴ βασιλικὴ κορόννα, ποῦ ἔχε κρεμασμένη στ' ἀστῆθι του. Ὁ κακομοίρης ὁ κοφινᾶς τὰ ἔχασε τότες καὶ δὲν ἔξερε εἶντα νὰ πῇ, ποῦ κατάλαβε πῶς εἶχε μέσα στὸ σπίτι του τὸ βασιλέα. Ἐκεῖνος ὁμως τοῦ ὅωσε θάρρος καὶ τοῦ ἔπε: «Μὴ φοβᾶσαι, γιατί δὲ σὲ πειράζω, μοναχὰ νὰ μὴν πῇς σὲ κανένα αὐτὸ ποῦ ἔπες σ' ἐμένα ἃ δὲ δῆς τὸ πρόσωπό μου· ἀλλιῶς ἄνε λάχη καὶ τὸ πῇς, χωρὶς νὰ δῆς τὸ πρόσωπό μου, νὰ ξέρης ὅτι θὰ σοῦ πάρω τὸ κεφάλι. —Ὅπως ὀρίζεις, πολυχρονεμένε βασιλέα», εἶπε τότες τρομαγμένος ὁ κακομοίρης ὁ κοφινᾶς. Ὁ βασιλέας τότες χαιρέτησε ὅλους καὶ σηκώθη κ' ἔφυγε.

Τὴν ἄλλη μέρα κάλεσε τὴ δωδεκάδα του καὶ τοὺς εἶπε: «Ἄν εἴσαστε, λέει, ἄξιοι νὰ μοῦ πῆτε πῶς μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος μὲ μία σφάντζικα ποῦ κερδίζει τὴν ἡμέρα, νὰ πλερώνῃ μὲ δαύτην παλαιὸν χρέος, νὰ τοκίζῃ χρήματα καὶ νὰ τρέφῃ ὀχτὼ ἀνθρώπους».

Τοὺς ὥρισε διορία τρεῖς μέρες, ὅποιος πρὸ δαύτους τὸ βρῇ νὰν τὸν κάμῃ βεζίρη του. Σκεφτόντουσε τότες αὐτοὶ, σκεφτόντουσε, σκεφτόντουσε, μὰ δὲ μπορούσανε νὰν τὸ βροῦνε, ὅπου στα τελευταῖα εἶπανε μὲ τὸ νοῦ τους, πῶς ὁ βασιλέας δὲ μπορεῖ νὰ τὸ κατέβασε μοναχὸς τοῦ ἀπὸ τὸ μυαλό του, παρὰ κάπου θὰ ἔτανε παγεμένος χτὲς βράδυ καὶ τοῦ τὸ ἔπανε. Τρέχουνε λοιπόν, γυρίζουνε ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ρωτοῦνε στὸ νὰ καὶ στ' ἄλλο σπίτι «μπὰς κ' ἦρθε χτὲς βράδυ κανέναν ἔτσι κ' ἔτσι» νὰ ποῦμε, μὰ τίποτα δὲ μπορούσανε νὰ καταφέρουνε. Ὅπου μὲ τὰ πολλά, ἀπὸ δῶ, ἀπὸ κεῖ, νὰ σου καὶ μπαίνουνε καὶ στοῦ κοφινᾶ τὸ σπίτι.

«Μπαὺς κ' ἦρθε, λένε στὸν κοφινᾶ, χτὲς βράδυ κανέναν ἔτσι κ' ἔτσι, νὰ ποῦμε; —Ναί, λέει ὁ κοφινᾶς, κ' ἦτανε ὁ πολυχρονεμένος ὁ βασιλέας, ποῦ καταδέχτηκε κ' ἦρθε στὸ φτωχικό μου καὶ μᾶς ἔκαμε συντροφία». Πήρανε τότες αὐτοὶ ἀνάσα. «Μπαὺς, λέει, καὶ τοῦ ἔπες αὐτὸ κι αὐτό; —Ναί, λέει, τοῦ ἔπα. —Δὲ μᾶς τὸ λέεις, λέει, καὶ σὲ μᾶς;» Λέει: «Δὲ μπορῶ, γιατί μοῦ ὅωσε διαταγὴ νὰ μὴν τὸ πῶ σὲ κανέναν. —Πὲς μᾶς το, λέει, καὶ νὰ πᾶρε δέκα λίρες, νὰ ποῦμε. —Δὲν παίρνω, λέει, τίποτα. Ὅ,τι κι ἄνε μοῦ πῆτε, ὅ,τι κι ἄνε μοῦ δώσετε, ποτὲς δὲ μπορῶ νὰ σᾶς τὸ πῶ. —Μωρὲ ἁμάν, μωρὲ ζαμάν, τοῦ λένε αὐτοὶ, νὰ πᾶρε εἴκοσι λίρες, πᾶρε τριάντα, πᾶρε πενήντα, ἑκατό, διακόσες, τρακόσες, πεντακόσες, νά, πᾶρε χίλιες». Σὰν εἶδε ὁ κοφινᾶς χίλιες λίρες, λέει μὲ τὸ νοῦ του: «Μωρὲ, λέει, ἄνε πάρω ἐγὼ τσι χίλιες λίρες θὰ μπορέσουνε τὰ παιδία μου βασιλικᾶτα νὰ περάσουνε. Γιὰ τὸ κεφάλι μου; Χαλάλι. Κεῖ ποῦ θὰ ζήσουν εὐτυχισμένα τὰ παιδία μου, δὲν πειράζει, ἅς πάῃ καὶ τὸ κεφάλι μου». Κάθεται λοιπόν, παίρνει τσι χίλιες λίρες, καὶ τοὺς τὰ λέει ὅλα.

Τρέχουνε αὐτοὶ στὸ βασιλέα καὶ τοῦ τὸ ξηγοῦνε. Τὰ κατάλαβε ὁ βασιλέας, πῶς αὐτοὶ μοναχοὶ τοὺς δὲ θὰν τὸ 'βρανε παρὰ ὁ κοφινᾶς θὰν τοὺς τὸ 'πε καὶ βασιλικὴ διαταγὴ νὰ παρουσιαστῇ μπροστά του ὁ κοφινᾶς. Πᾶνε λοιπὸν καὶ φέρνουνε τὸν κοφινᾶ μπροστά του. «Δὲ σοῦ εἶπα, λέει ὁ βασιλέας, νὰ μὴν πῆς σὲ κανένα τίποτα, ἃ δὲ δῆς τὸ πρόσωπό μου; Τώρα, κατὰ ποῦ σοῦ μπρέπει, θὰ σοῦ πάρουνε τὸ κεφάλι σου!» Κ' εἶχε πάρα-πέρα ἑτοιμὴ τὴν καρμανιόλα γιὰ νὰν τότε κόψουνε. «Πολυχρονεμένε μου βασιλέα, λέει τότες ὁ κοφινᾶς, μοῦ εἶπες νὰ μὴν πῶ τίποτα ἃ δὲ δῶ μία φορὰ τὸ πρόσωπό σου. Ἐγὼ ὁμως οὔτε μία, οὔτε δύο φορὲς μοναχὰ τὸ εἶδα, παρὰ χίλιες φορὲς τὸ εἶδα» καὶ τοῦ ἀραδιάζει τσι χίλιες λίρες ποῦ πῆρε. «Νά, λέει, δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ πρόσωπό σου: Δὲν εἶν' αὐτό; Δὲν εἶν' αὐτό; Νά το χίλιες φορὲς, ὄχι μία». Γιατὶ βέβαια χίλιες λίρες ἐπῆρε, χίλια προσώπατα τοῦ βασιλέα εἶδε ποῦ ἦτανε ἀπάνω στῆς λίρες χαραγμένα. Τότες ὁ βασιλέας ἐθάμαξε τὴν ἐξυπνάδα τοῦ κοφινᾶ καὶ τοῦ λέει: «Ἐσύ, λέει, κάνεις γιὰ συμβουλάτορας μου καὶ βεζίρης μου».

Καὶ διώχνει τὴ δωδεκάδα του, παίρνει τὸν κοφινᾶ γιὰ βεζίρη του, κ' ἐξησε ὁ καλὸς σου κοφινᾶς ἴσα μὲ ποῦ πέθανε βεζίρης καὶ πέρασε καλὰ κ' ἐμεῖς ἐδῶ καλύτερα.

Ἡ πίττα τῇ μάννας μου ἔκαμε κακὸ τῇ Ρόζας μου.

Βαρῶ, σκοτῶνω, πᾶνω τὸ δὲν ὁραῖται.

Ἐφαγα γεννημένο καὶ ἀγέννητο, ψημένο μὲ τὰ λόγια.

Καλὰ 'ν' τὰ μῆλα τῇ μηλιάς, καλύτερη ἢ ρίζα.

Ὅπου φοβεθῇ τσι ζωντανούς, ἀποθαμένοι τὸν γελοῦν.

Ποῖο εἶναι τ' αὐγὸ τῇ ἄσπρης κόττας καὶ ποῖο τῇ μαύρης;

Στὸν οὐρανὸ δὲν ἐκοιμήθηκα,

στὴ γῆς δὲν ἐκοιμήθηκα,

ποῦ ἐκοιμήθηκα;

Χωρὶς σμπόρμπερη καὶ μπάλλα,

πῶς εὐρέθη τούτ' ἢ φάλλα;

Χωρὶς κοπρέα καὶ νερό,

πῶς εὐρέθ' ἀγγούρι δῶ;

Μία φορὰ ἦτανε μία βασιλιοπουῖλλα, ποῦ δὲν ἤθελε νὰ παντρευτῇ ποτές τση. Ὁ πατέρας τση τῇ 'κανε τόσα καὶ τόσα νὰ παντρευτῇ, μὰ αὐτὴ τοῦ κάκου. Χαμπάρι π' ὅσα καὶ νὰν τῇ λέγανε. Στὰ τελευταῖα ὁμως πὸ τὰ πολλὰ παρακάλια τοῦ πατέρα τση, γιὰ νὰν τότε ξεφορτωθῇ, τοῦ 'πε πῶς θὰ παντρευτῇ ἅμα βρεθῇ ἄνθρωπος νὰν τῇ πῇ ἓνα αἶνιγμα καὶ νὰ μὴ μπορέσῃ νὰν τὸ λύσῃ. Ἦτανε ἐξυπνὴ καὶ πολὺ γραμματισμένη καὶ καταλάβαινε πῶς κανέναν δὲ θὰ βρισκότανε νὰν τῇ 'λεγε αἶνιγμα, ποῦ νὰ μὴ μπορῇ νὰν τὸ λύσῃ. Ἐβαλε λοιπὸν ντελάλη ὁ πατέρας τση, πῶς ὅποιος θέλει νὰ πάρῃ τὴν κόρη του νὰ πᾶ νὰν τῇ πῇ ἓνα αἶνιγμα κι ἃ δὲν τὸ λύσῃ θὰν τήνε πάρῃ δική του,

ἀλλιῶς κι ἄνεν τὸ λύση τότες θὰν τοῦ κόβουνε τὸ κεφάλι. Πήγανε βασιλιό-πουλλα, ἀρχοντόπουλλα κ' ἓνα σωρὸ λεβέντες καὶ παλληκάρια, ἔλεγε ὁ καθέ-νας τους πὸ ἓνα αἰνιγμα στὴ βασιλιοπούλλα, μ' αὐτὴ, ἐξυπνη καὶ διαβασμένη, ὅλα τὰ ἐλυοῦσε καὶ ὁλωνῶνε τὰ κεφάλια τὰ ἔκοβε.

Ἦτανε καὶ σ' ἓνα μέρος ἓνας τσοπάνης, ποῦ ὅσο κι ἄνε δούλευε δὲν ἔ-βλεπε χαῖρι ὁ κακομοίρης. Εἶχε λοιπὸν βαρεθῇ τὴ ζωὴ του καὶ σὰν ἄκουσε τὸ ντελάλη, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του: «Μωρέ, λέει, δὲν πᾶ νὰ βρῶ τὴ βασιλιοπούλλα νὰν τσῇ πῶ κ' ἐγὼ κανένα αἰνιγμα κι ἂν μοῦ πάρη τὸ κεφάλι μου, καλὰ παρ-μένο, ἔτσι κι ἂν ἔτσι τὴν ἔχω ποῦ τὴν ἔχω βαρυστισμένη τὴ ζωὴ μου, ἂ δὲν τὸ λύση ὁμως τότες θὰ μὲ πάρη ἄντρα τση καὶ θὰ περάσω μαζί τση ἴσα μὲ ποῦ νὰ ποθάνω ζωὴ χαρισάμενη». Πααίνει λοιπὸν σπίτι του, βρέσκει τὴ μάννα του καὶ τσῇ λέει: «Μάννα, ἐγὼ, λέει, θὰ πᾶ νὰ βρῶ τὴ βασιλιοπούλλα, νὰν τσῇ πῶ ἓνα αἰνιγμα».

Ἡ μάννα του, ἡ κακομοῖρα, σὰν τ' ἄκουσε κόρπος κόντεψε νὰ τσῇ ῥθῇ. Ποῦ νὰ βάζη, βλέπεις, τσῇ κακομοίρας ὁ νοῦς, πῶς θὰ μπορέση ὁ γιὸς τση νὰ πῇ στὴ βασιλιοπούλλα αἰνιγμα, ποῦ νὰ μὴ μπορῇ κείνη νὰν τὸ λύση! Ἀρχισε λοιπὸν νὰ κλαίῃ καὶ νὰν τότεν περικαλῇ: «Ἐλα, παιδί μου, τοῦ ἔλεγε, στὰ σύγ-καλά σου, ἔλα στὸ νοῦ σου, ποῦ κείνο πῆγανε ἄλλοι κι ἄλλοι ἐξυπνοι καὶ δια-βασμένοι καὶ τσι χάλασε ὅλους ἡ βασιλιοπούλλα καὶ μοῦ βγῆκες τώρα καὶ σὺ καὶ μοῦ θέλεις νὰ πᾶς νὰ σὲ χαλάσῃ καὶ σένα.»

Αὐτὰ καὶ τόσα ἄλλα τοῦ ἔλεγε, μ' αὐτὸς τοῦ κάκου. Ὅλα πὸ τὸ ἔν' αὐτὶ τοῦ μπαίνανε κι ἀπὸ τ' ἄλλο τοῦ βγαίνανε. Τοῦ ἔχε γιὰ καλὰ, βλέπεις, καρφω-θῇ ἡ ἰδέα. Σὰν εἶδε κι ἀπόειδε ἡ κακομοῖρα ἡ μάννα του, πῶς ὅ,τι κι ἄνεν τοῦ λένε αὐτὸς δὲν ἀκούει, παρὰ εἶναι ἀποφασισμένος νὰ πάη, εἶπε μὲ τὸ νοῦ τση: «Τὸν ἔχω ποῦ τὸν ἔχω χαμένο. Δὲν εἶναι λοιπὸν καλύτερα, κεῖ ποῦ θὰν τότεν χαλάσ' ἡ βασιλιοπούλλα καὶ θὰ ντροπαστῇ σ' ὅλον τὸν κόσμον, νὰν τότεν χα-λάσω ἐγώ;» Τοῦ κάνει λοιπὸν μία πίττα, βάζει φαρμάκι μέσα σὲ δαύτηνε, γιὰ νὰ φαρμακωθῇ στὸ δρόμο καὶ νὰ μὴ σώσῃ νὰ πάη στὴ βασιλιοπούλλα, τοῦ τήνε δίνει καὶ τοῦ λέει: «Πᾶρε, λέει, παιδί μου, τουτηνὰ τὴν πίττα, ποῦ σου ἔκαμα, νὰν τὴν ἔχῃς στὸ δρόμο, ἅμα πεινάσῃς νὰν τήνε φάῃς». Πῆρε αὐτὸς τὴν πίττα, χαιρέτησε τὴ μάννα του καὶ τράβηξε τὸ δρόμο νὰ πᾶ νὰ βρῇ τὴ βασιλιοπούλλα.

Στὸ δρόμο, κεῖ ποῦ πῆγαινε, πῆγαινε, ἀρχισε νὰ πεινᾷ ἡ σκύλα του —ἀγ-καλὰ εἶχε πάρει καὶ μία σκύλα μαζί του, ποῦ τὴν ἔλεγε Ρόζα— καὶ νὰν τοῦ κουνῇ τὴν ὀρά τση. Ἐκοψε τότες ἓνα κομμάτι πίττα καὶ τσῇ τὸ ῥιξε νὰ τὸ φάῃ. Τὸ ἔφαε ἡ σκύλα καὶ σὲ λίγην ὥρα ἔπεσε ξερὴ χάμω καὶ ψόφησε. Εὐτὺς τότες κατάλαβε πῶς ἐξ αἰτίας τσῇ πίττας ψόφησε ἡ σκύλα καὶ πέταξε τὴν πίτ-τα γιὰ νὰ μὴ φάῃ κι αὐτὸς πὸ δαύτηνε καὶ πάθη τίςτα κ' εἶπε καὶ μὲ τὸ νοῦ του: «Νά, λέει, ὠραῖο αἰνιγμα νὰ πῶ τσῇ βασιλιοπούλλας: Ἡ πίττα τσῇ μάν-νας μου ἔκαμε κακὸ τῆς Ρόζας μου. Ποῦ θὰ καταλάβῃ κείνη!» Ἐτσι ἀλαφρώ-θηκε λιγάκι, ποῦ ὅλον τὸ δρόμο σκεφτότανε, σκεφτότανε εἶντα αἰνιγμα νὰ πῇ τσῇ βασιλιοπούλλας, καὶ τώρα ποῦ ἔβρε, χαρέθηκε κ' εἶπε, πῶς ὅ,τι κι ἄνεν τοῦ λάχη στὸ δρόμο ἴσα μὲ ποῦ νὰ φτάξῃ στὴ βασιλιοπούλλας θὰν τὸ κάμῃ

αίνιγμα και θάν τσῆ τὸ πῆ. Τράβηξε λοιπὸν τὸ δρόμο του καὶ πήγαινε, πήγαινε, ἴσα μὲ ποῦ ἀνάδειασε πάνω σ' ἓνα δέντρο ἓνα πουλλάκι νὰ κάθεται. Πιάνει λοιπὸν μία πέτρα καὶ τὸ σημαδεύει νὰν τὸ σκοτώσῃ. Τοῦ ρίχνει τὴν πέτρα, μὰ κείνη δὲν τσίγει τὸ πουλλί, παρὰ πέφτει πὸ πίσω πὸ τὸ δέντρο καὶ βρέσκει μία λαγουδίνα ποῦ κοιμώτανε καὶ σκοτώνει τὴ λαγουδίνα. Τρέχει, βλέπει πῶς σκότωσε τὴ λαγουδίνα καὶ λέει: «Μωρέ! νὰ ὠραῖο αἶνιγμα: Βαρῶ, σκοτώνω, πιάνω τὸ δὲν ὀρπίζω», γιατί βέβαια δὲν τῶρπιζε πῶς θὰ σημάδευε πουλλί καὶ θὰ σκότωνε λαγὸ. Σοῦ παίρνει τὴ λαγουδίνα, πάει σ' ἓνα ξωμόνι π' ἀνάδειασε, τήνε σκίζει καὶ ξεπετειῶνται ἓνα σωρὸ λαγουδάκια πὸ τὴν κοιλία τσῆ. Ἦτανε, βλέπεις, ἀγγαστρωμένη ἡ λαγουδίνα κι ὦρα-ὦρα νὰ γεννήσῃ. Γυρεῦει ξύλα ἢ τίςτ' ἄλλο νὰ μαγερέτῃ τὴ λαγουδίνα. Μὰ δὲ βρέσκει οὔτε ξύλα οὔτε τίςτα καὶ σοῦ πιάνει τότες τὰ βιβλία τσῆ ἐκκλησίας, βάζει φωτιά σὲ δαῦτα, ψήνει τὴ λαγουδίνα μὲ τὰ λαγουδάκια καὶ λέει: «ὦραῖο αἶνιγμα καὶ τοῦτο: Ἐφαγα γεννημένο καὶ ἀγέννητο, ψημένο μὲ τὰ λόγια. Ποῦ θὰ καταλάβῃ τίςτα πὸ δαῦτα ἢ βασιλιοπούλλα!» Ἐκατσε λοιπὸν κ' ἔφαγε τὴ λαγουδίνα μὲ τὰ λαγουδάκια κ' ὕστερα τράβηξε τὸ δρόμο του καὶ πήγαινε, πήγαινε ἴσα μὲ ποῦ ἀπάντηξε μία μηλέα. Ἀνέβηκε πάνω στὴ μηλέα, ἔκοψε μῆλα, ἔφαγε, κατέβηκε κ' ἔκατσε στὴ ρίζα τσῆ μηλέας νὰ ξεκουραστῇ. Κεῖ ποῦ καθότανε βλέπει δίπλα του ἓνα σακκουλάκι γεμᾶτο λίρες, τ' ἀρπά καὶ «μωρέ! λέει, ὠραῖο αἶνιγμα καὶ τοῦτο: Καλὰ 'ν' τὰ μῆλα τσῆ μηλέας, καλύτερη ἡ ρίζα». Σηκώθηκε σὲ λίγην ὦρα καὶ τράβηξε πάλι τὸ δρόμο του. Πήγαινε, πήγαινε, ἴσα μὲ ποῦ νυχτωθηκε π' ὄξω πὸ μιαν ἐκκλησία. Μαῖκε μέσα σὲ δαῦτηνε κ' εἶδε μέσ' στὴ μέση ἓναν ἀποθαμένο καὶ γύρω γύρω πεντέξε νὰν τότε φυλᾶνε. Ἦτανε ὅλοι ἀποκοιμισμένοι. Πιάνει λοιπὸν κι αὐτὸς καὶ πρίν πέσῃ σὲ καμίαν ἄκρη νὰ κοιμηθῇ ἀντισηκώνει λιγάκι τὸ κεφάλι τ' ἀποθαμένου κι ἀπὸ φόβο μὴ λάχῃ καὶ τότε ληστέψουνε οἱ ζωντανοί, βάζει τὸ σακκουλάκι τσί λίρες πὸ κάτω πὸ τὸ κεφάλι. Ἀγειρε ὕστερα σ' ἓνα καντοῦνι κι ἀποκοιμήθῃ μὲ τὴν ἰδέα νὰ ξυπνήσῃ τὸ πρωὶ ἀμπονωρύτερα πὸ τς ἄλλους καὶ χωρὶς νὰν τότε πάρουνε μυρωδία, νὰ πάρῃ τὸ σακκουλάκι τσί λίρες καὶ νὰ φύγῃ. Γιὰ τὴν τύχη του ὁμως, ἓνας πὸ κείνους ποῦ φυλάγανε τὸν ἀποθαμένο, γιὰ νὰ φυλαχτῇ πὸ τὸ κρῦο, ποῦ ἔκανε κείνη τὴ νύχτα, εἶχε βγάλει τὸν ἀποθαμένο πὸ τὴ νεκροκασέλλα του κ' εἶχε μπῆ αὐτὸς μέσα σὲ δαῦτηνε. Κατάλαβε λοιπὸν τὸν τσοπάνη ἅμα τ' ἀντισήκωσε τὸ κεφάλι κ' ἔβαλε πὸ κάτω τσί λίρες καὶ τὸν ἄφησε νὰν τότε πάρῃ ὁ ὕπνος κ' ὕστερα πήρε αὐτὸς τσί λίρες, ξύπνησε τσί ἄλλους, ἔβαλε τὸν ἀποθαμμένο στὴ νεκροκασέλλα του, τὸν ἄφησε μοναχὸ μὲ τὸν τσοπάνη κι ἀπὸ δῶ πάνε κι ἄλλοι!

Φεύγει μὲ ὅλους τσί ἄλλους καὶ μένει μοναχὸς ὁ καλὸς σου ὁ τσοπάνης. Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε, σηκώνεται τὸ πρωὶ ὁ τσοπάνης, βλέπει ἀδειανὴ τὴν ἐκκλησία, πάει, ἀντισηκώνει τὸ κεφάλι τ' ἀποθαμένου καὶ δὲ βλέπει τίςτα. «Μωρέ, λέει, τὴν ἔπαθα, δὲν πειράζει ὁμως, εἶναι καὶ τοῦτο καλὸ αἶνιγμα: Ὅπου φοβηθῇ τσί ζωντανούς, ἀποθαμένοι τὸν γελοῦν». Βγαίνει πὸ τὴν ἐκκλησία, τραβᾷ τὸ δρόμο του καὶ πάει, πάει, πάει, ἴσα μὲ ποῦ βλέπει σ' ἓνα μέρος δύο κόττες νὰ γεννοῦνε, μιαν ἄσπρη καὶ μία μαύρη. Παίρνει τ' αὐγά

ποῦ κάμανε καὶ λέει: «Νά, λέει, καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ καλὸ αἶνιγμα, θὰν τήνε ρωτήξω: Ποῖο εἶναι τ' αὐγὸ τῆς ἄσπρης κόττας καὶ ποῖο τῇ μαύρης; Δὼ εἶναι ποῦ θὰν τήνε πιάσω. Γιατί κι ὅλα, λέει, τ' ἄλλα νὰν τὰ βρῇ, τοῦτο δὰ δὲ θὰν τὸ βρῇ, γιατί στὰ τελευταῖα κι ἄνε λάχη καὶ κάμ' ὁ διάολος καὶ τὸ βρῇ ἐγὼ θὰν τῇ πῶ: Ὅχι, δὲν εἶναι τοῦτο, παρὰ τοῦτο εἶναι. Κεῖνη δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ μὲ βγάλῃ ψεύτη κ' ἔτσι θὰ κερδίσω καὶ θὰν τήνε πάρω γυναῖκα μου». Πῆρε λοιπὸν τ' αὐγὰ καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του.

Πήγαινε, πήγαινε, ἴσο μὲ ποῦ νυχτιώθη σ' ἓνα μέρος. Μπῆκε σ' ἓνα σπίτι π' ἀπάντηξε, καὶ κοιμήθηκε πάνω σὲ μία κρεμαστὴ σανίδα, π' αὐτὲς ποῦ βάζουνε τὰ ψωμιά. Τὸ πρωὶ σὰν ἐξύπνησε εἶπε μὲ τὸ νοῦ του: «Νὰ καὶ τοῦτο, λέει, εἶναι ὠραῖο αἶνιγμα: Στὸν οὐρανὸ δὲν ἐκοιμήθηκα, στὴ γῆς δὲν ἐκοιμήθηκα, ποῦ ἐκοιμήθηκα;» Φεύγει πὸ τὸ σπίτι καὶ πάει, πάει, πάει, ἴσα μὲ ποῦ φτάνει στὰ τελευταῖα στὴν πολιτεία τῇ βασιλιοπούλλας. Ζητᾷ τὸ παλάτι τοῦ βασιλέα, λέει πῶς θέλει νὰ πῇ αἶνιγμα στὴ βασιλιοπούλλα καὶ τόνε παρουσιάζουνε μπροστὰ σὲ δαύτηνε. Κάθεται ὁ καλὸς σου ὁ τσοπάνης μπροστὰ στὴ βασιλιοπούλλα κι ἀρχινᾷ νὰν τῇ λέη:

Ἡ πίττα τῇ μάννας μου ἔκανε κακὸ τῇ Ρόζας μου.

Βαρῶ, σκοτώνω, πιάνω τὸ δὲν ὁράξω.

Ἐφαγα γεννημένο καὶ ἀγέννητο, ψημένο μὲ τὰ λόγια.

Καλὰ ἔν' τὰ μῆλα τῇ μηλιάς, καλύτερη ἢ ρίζα.

Ὅπου φοβέθῃ τὰ ζωντανόε, ἀποθαμένοι τὸν γελοῦν.

Ποῖο εἶναι τὸ αὐγὸ τῇ ἄσπρης κόττας καὶ ποῖο τῇ μαύρης;

Στὸν οὐρανὸ δὲν ἐκοιμήθηκα,

στὴ γῆς δὲν ἐκοιμήθηκα,

ποῦ ἐκοιμήθηκα;

Ἡ βασιλιοπούλλα ἄκουσε καλὰ καλὰ τὸ αἶνιγμα, σκέφτηκε πολλὴν ὥρα, μὰ τίποτα δὲ μπόρεσε νὰ καταλάβῃ. Θύμωσε λοιπὸν καὶ φουρκίστηκε, ποῦ πήγαινε ἄλλοι κι ἄλλοι καὶ τσι χάλασε ὅλους, καὶ βρέθη ἓνας παλιοτσοπάνης νὰν τῇ πῇ αἶνιγμα, ποῦ νὰ μὴ μπορῇ νὰν τὸ λύσῃ! Ἀπὸ τὸ θυμὸ τῇ λοιπὸν καὶ γιὰ νὰ βρῇ ἀφορμὴ νὰν τόνε χαλάσῃ, γιατί θάρεψε πῶς θὰ μείνῃ μὲ κλειστό τὸ στόμα χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰν τῇ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν, κατέβασε μάνι-μάνι τὰ βρακία τῇ καὶ τοῦ 'πε:

Χωρὶς σμπόρμπερη καὶ μπάλα,

πῶς εὐρέθῃ τούτ' ἢ φάλλα;

Ἐκεῖνος δμως, πῶ ἐξυπνος καὶ τετραπέρατος, δὲν ἔχασε καιρὸ, παρὰ κατέβασε καὶ κεῖνος τὰ δικά του βρακία καὶ τῇ 'πε:

Χωρὶς κοπρέα καὶ νερό,

πῶς εὐρέθ' ἀγγοῦρι δῶ;

Ἡ βασιλοπούλλα τότες τὰ στενοδιάστη, δὲν ἔξερε πλέα εἶντα νὰ πῇ καί, κατὰ ποῦ εἶχε ντελαλήσει, πῆρε τὸν τσοπάνην ἀντρα τση, καὶ περάσανε καλὰ καὶ μεῖς ἐδῶ καλύτερα¹.

Παραλλαγή πελοποννησιακὴ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ βασιλοπούλα καὶ ὁ τσοπάνης» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου, ἐν ΝΑ. σ. 35 - 40².

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Κατ' ἄλλην κυθηραϊκὴν παραλλαγὴν ἡ βασιλοπούλλα συνεζεύχθη ἀμέσως τὸν τσοπάνη, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ὁ ἐν τῇ προκειμένῃ παραλλαγῇ ἀναφερόμενος διάλογος. Κατ' ἄλλην δέ, ὡσαύτως κυθηραϊκὴν παραλλαγὴν, ἡ βασιλοπούλλα ἐζήτησεν ὡς προθεσμίαν τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς διὰ φίλων τῆς ἐπειράθη ὅπως μεθυσθῇ ὁ τσοπάνης καὶ ἀποσπασθῇ τὸ μυστικόν. Ἐπειδὴ ὁμως μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειας οὐδὲν κατωρθώθη, ἠναγκάσθη μετὰ τὴν ἀράοδον τῆς ταχθείσης προθεσμίας νὰ συζευχθῇ τὸν τσοπάνη.

2. Σχεδὸν ἀπαράλλακτος πρὸς τὴν παραλλαγὴν ταύτην εἶναι παραλλαγή ἐξ Ἡρακλείου τῆς Κρήτης ἔχουσα ὡς ἑξῆς:

Ἡ πιτταροῦλα ἤφαγε τὴν Ἐμορφοῦλα.

Τρεῖς καλογέροι τήνε φάγαν τὴν καϊμένη.

Ἐγὼ ἔφαγα γεννημένο καὶ ἀγέννητο κρέας, ψημένο μὲ τὰ γράμματα.

Ἦπια νερό, ποῦ μήτε στὴ γῆς ἦτονε μήτε στὸν οὐρανό.

Ἐν ταύτῃ Ἐμορφοῦλα, εἶναι τὸ ὄνομα τῆς σκύλας, τρεῖς καλογέροι, εἶναι τρεῖς κόρακες, οἵτινες ἔφαγον τὴν Ἐμορφοῦλαν, τὸ μήτε στὴ γῇ μήτε στὸν οὐρανὸ νερό, ὅπερ ἔπιεν ὁ τσοπάνης, εἶναι νερό ἀπὸ κανδήλι ἐκκλησίας. Γνωστὸν ἐπίσης εἶναι τὸ παραμῦθιον καὶ ἐν Ἰω, ὡς μᾶς ἀνεκοίνωσεν ὁ ἐξ Ἰου φοιτητῆς τῆς φιλολογίας Σπ. Λωρεντζιάδης. Ἐν τῇ παραλλαγῇ ταύτῃ τῆς Ἰου τὸ ὄνομα Μαρκετοῦ φέρεται ὡς ὄνομα τῆς σκύλας.